

BS/149/2009

**POLACY O HOSPICJACH
I OPIECE PALIATYWNEJ**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
3 października 2008 roku

- ▲ Wiedza o założeniach i funkcjonowaniu opieki hospicyjnej jest wśród Polaków dość mocno zróżnicowana. Co czwarty respondent (24%) w ogóle nie orientuje się w tej problematyce, co trzeci (36%) wykazuje jedynie podstawowy zakres informacji, a nieco mniej osób (30%) ma przeciętną wiedzę w tej kwestii. Jedynie co dziesiąty ankietowany (10%) dobrze orientuje się w działalności hospicjów.
- ▲ Ponad połowa badanych (52%) nie zetknęła się z działalnością hospicyjną – w ich miejscowości ani w jej okolicy nie funkcjonuje taki ośrodek, nikt z ich bliskich nie był i nie jest objęty opieką hospicyjną, ponadto ani oni sami, ani nikt z ich rodziny czy znajomych nie pracuje i nie pracował w hospicjum jako wolontariusz.
- ▲ Polacy niemal powszechnie z uznaniem wypowiadają się o opiece paliatywnej. Działalność hospicjów domowych popiera 94% badanych (67% w sposób zdecydowany), a stacjonarnych 96% (w tym 71% zdecydowanie).
- ▲ Mimo dość powszechnego społecznego poparcia dla działalności hospicyjnej, większość respondentów (57%) uważa, że hospicjum stacjonarne to miejsce, do którego osoby umierające powinny trafiać tylko w wyjątkowych sytuacjach, np. gdy rodzina nie jest w stanie zapewnić im specjalistycznej opieki. W innych przypadkach umierający powinni przebywać raczej w domach.
- ▲ Badani są równo podzieleni, jeśli chodzi o gotowość do pracy w hospicjum w charakterze wolontariusza: 45% wyraża zainteresowanie dobrowolnym pomaganiem bez wynagrodzenia w takiej placówce i tyle samo (45%) przyznaje, że z różnych powodów nie zdecydowałoby się na taką pomoc.

Dziesiątego października br. już po raz kolejny obchodzony był Światowy Dzień Opieki Paliatywnej i Hospicjów, a do piątego grudnia trwa szósta już kampania pod hasłem „Hospicjum to też życie”. Opieka hospicyjna w Polsce ma stosunkowo długą tradycję – jej idea zaczęła się rodzić w naszym kraju już w połowie lat siedemdziesiątych XX wieku, a więc wkrótce po powstaniu pierwszego na świecie hospicjum (świętego Krzysztofa), które od 1967 roku funkcjonuje w Londynie.

W założeniach hospicja obejmują wszechstronną opieką chorych (dorosłych, młodzież i dzieci) w terminalnym okresie choroby – nie tylko nowotworowej, u których zakończone jest leczenie przyczynowe, a konieczne jest zwalczanie objawów związanych z postępem choroby. Opieka hospicyjna ma na celu: poprawę jakości życia chorych osiąganą m.in. przez łagodzenie cierpienia fizycznego oraz duchowego; aktywizację pacjentów do możliwie pełnego życia, pomimo postępu choroby; uczynienie godnym ostatniego okresu życia chorego; wspomaganie rodziny i przyjaciół w ich wysiłku towarzyszenia tym, którzy zbliżają się do kresu życia, a w kolejnym etapie wspieranie ich w przeżywaniu okresu żałoby. Opieka hospicyjna jest bezpłatna dla chorego i jego rodziny, funkcjonuje natomiast w znacznym stopniu dzięki ofiarności sponsorów i darczyńców – zarówno instytucji, jak i indywidualnych osób¹.

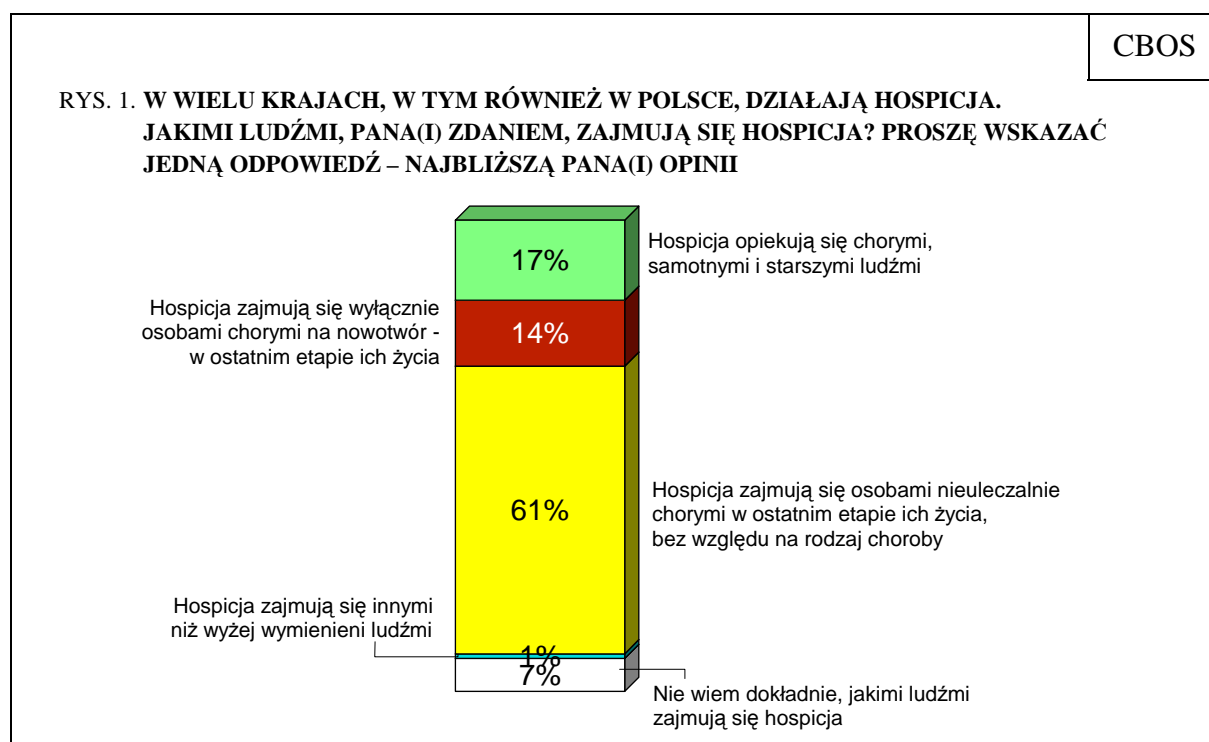
W naszym październikowym badaniu² sprawdziliśmy m.in. wiedzę Polaków o opiece paliatywnej i jej założeniach oraz zbadaliśmy opinie respondentów o hospicjach, sondując przy okazji gotowość do udzielania się w nich w roli wolontariusza.

¹ Na podstawie informacji ze strony www.hospicjum.krakow.pl

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (233) zrealizowano w dniach 1–6 października 2009 roku na liczącej 1096 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

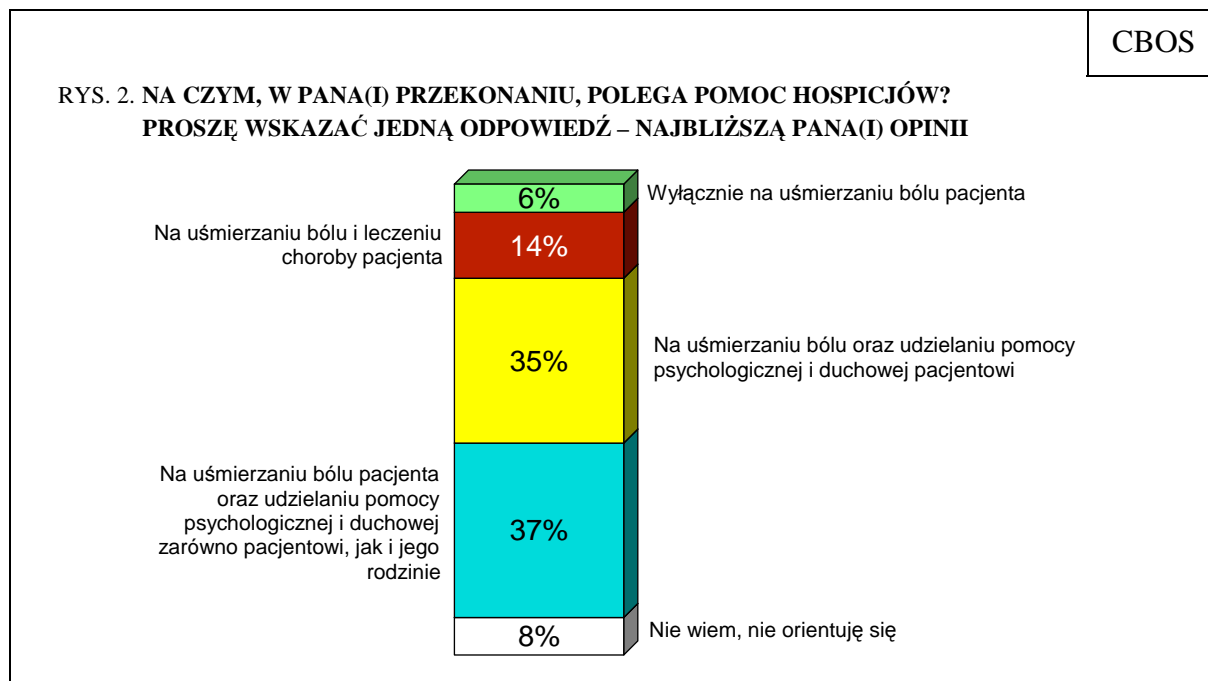
WIEDZA O HOSPICJACH

Pomimo dość intensywnego w ostatnim dwudziestoleciu rozwoju opieki paliatywnej w Polsce i powstawania kolejnych hospicjów, idea „podejścia poprawiającego jakość życia pacjentów oraz ich rodzin w obliczu śmiertelnych chorób” (definicja opieki paliatywnej przyjmowana przez Światową Organizację Zdrowia) nie jest – jak się okazuje – powszechnie znana Polakom. Wprawdzie większość ankietowanych (61%) zdaje sobie sprawę, jakimi ludźmi na co dzień zajmują się hospicja, mimo to jednak co szósty (17%) stwierdza, że oferta tych ośrodków skierowana jest do ludzi chorych, samotnych i starszych, a co siódmy (14%) wyraża przekonanie, że opieka hospicyjna ograniczona jest wyłącznie do osób umierających na nowotwór. Jeden na czternastu badanych (7%) przyznaje, że nie wie dokładnie, jakimi ludźmi zajmują się hospicja.

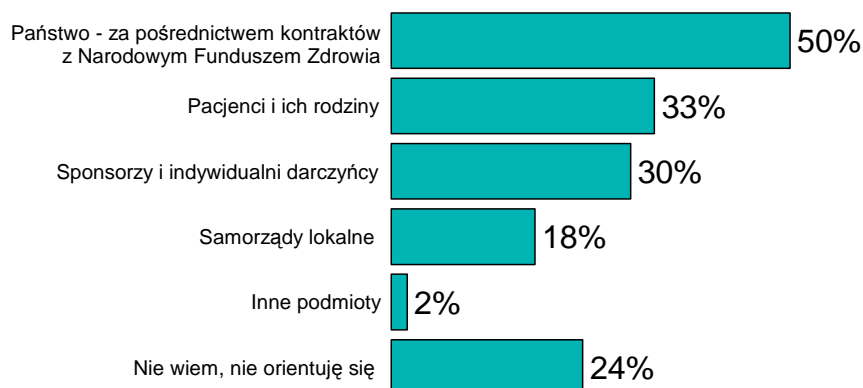
Jeszcze bardziej niejednoznaczne są opinie Polaków dotyczące zakresu opieki hospicyjnej. O tym, że pomoc w takich placówkach polega na uśmierzaniu bólu pacjenta oraz udzielaniu wsparcia psychologicznego i duchowego nie tylko pacjentowi, ale także jego rodzinie, przekonana jest nieco ponad jedna trzecia badanych (37%). Zbliżony odsetek ankietowanych (35%) uważa, że hospicja pomagają w powyższy sposób wyłącznie pacjentom, nie kierując przy tym żadnej specjalnej oferty pomocy czy wsparcia dla ich rodzin. Co siódmy

respondent (14%) sądzi, że zadaniem hospicjów jest uśmierzenie bólu i leczenie choroby pacjenta, a nieliczni (6%) twierdzą, że zajmują się one wyłącznie łagodzeniem bólu u swoich podopiecznych. Co dwunasty dorosły Polak (8%) przyznaje otwarcie, że nie wie, na czym polega opieka hospicyjna.

Dość podzielone są również opinie na temat finansowania działalności hospicjów. Zdaniem połowy Polaków (50%) fundusze na funkcjonowanie tych ośrodków pochodzą przede wszystkim od państwa – za pośrednictwem kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia. Co trzeci badany (33%) sądzi, że koszty działalności hospicjów pokrywają pacjenci i ich rodziny, a tylko nieco mniejszą grupę (30%) stanowią ci, którzy główne źródło finansowania tych instytucji upatrują w sponsorach i indywidualnych darczyńcach. Niespełna co piąty respondent (18%) jest zdania, że utrzymywanie hospicjów należy do zadań samorządów lokalnych, a co czwarty (24%) nie orientuje się w tej kwestii.

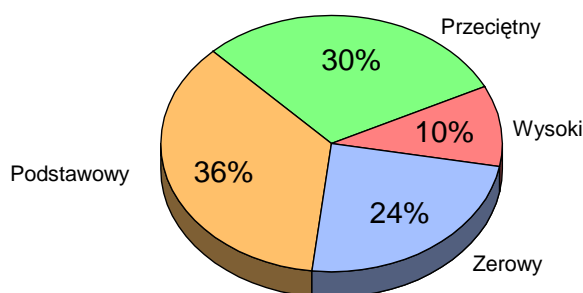
RYS. 3. KTO, PANA(I) ZDANIEM, POKRYWA KOSZTY DZIAŁALNOŚCI HOSPICJÓW?

Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wskazać dwa podmioty

Analizując odpowiedzi na powyższe pytania utworzyliśmy sumaryczny wskaźnik wiedzy o opiece paliatywnej, przyjmujący wartości od 0 do 3³. Wynika z niego, że dużą wiedzą na omawiany temat może się pochwalić jedynie co dziesiąty dorosły Polak (10%), niespełna jedna trzecia badanych (30%) jest średnio poinformowana w tej kwestii, nieco więcej osób (36%) wykazuje jedynie podstawowy zakres informacji o opiece hospicyjnej, a co czwarty respondent (24%) w ogóle nie orientuje się w tej problematyce.

RYS. 4. POZIOM WIEDZY O OPIECE PALIATYWNEJ (NA PODSTAWIE UTWORZONEGO WSKAŹNIKA)

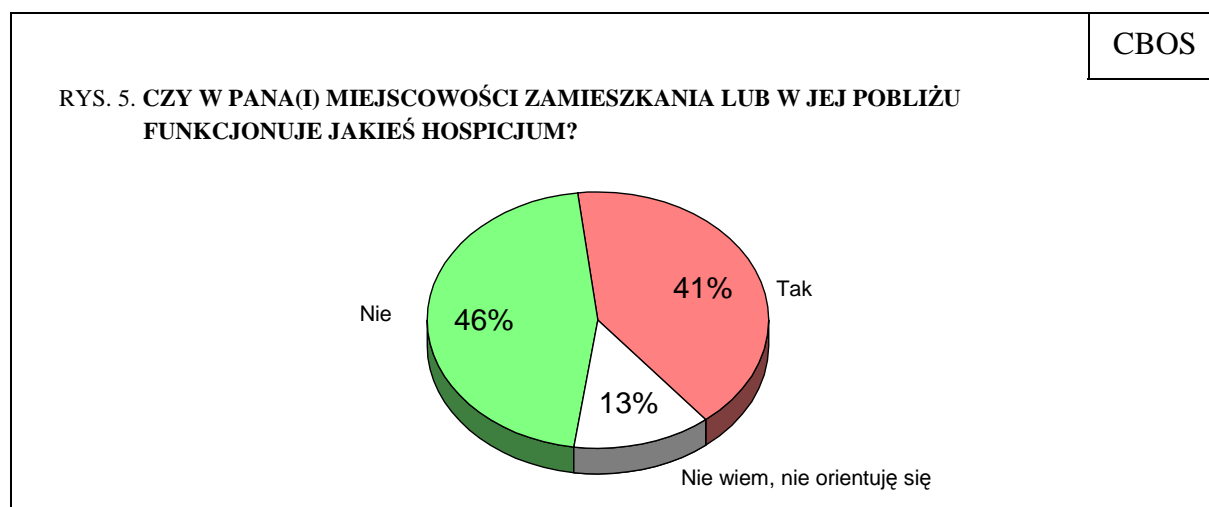
³ Jeżeli respondent odpowiedział prawidłowo na trzy pytania, a więc uznał, że hospicja zajmują się osobami nieuleczalnie chorymi w ostatnim etapie ich życia, bez względu na rodzaj choroby; że ich pomoc polega na uśmierzaniu bólu pacjenta oraz udzielaniu pomocy psychologicznej i duchowej zarówno pacjentowi, jak i jego rodzinie oraz wśród dwóch odpowiedzi o źródła finansowania hospicjów wymienił sponsorów i indywidualnych darczyńców, wówczas wskaźnik wiedzy przyjął wartość 3. Przy dwóch poprawnych odpowiedziach wartość wskaźnika wyniosła 2 itd.

Ogólnie rzecz biorąc, wiedza o funkcjonowaniu opieki hospicyjnej w znacznym stopniu zależy od poziomu wykształcenia respondentów, ich dochodów, wielkości miejsca zamieszkania oraz religijności, mierzonej częstością uczestnictwa w praktykach religijnych. Stosunkowo najlepiej zorientowane w tej kwestii są osoby z wyższym wykształceniem, osiągające relatywnie najwyższe dochody *per capita*, mieszkańcy największych miast oraz respondenci praktykujący religijnie kilka razy w tygodniu.

Nieco lepszą znajomością założeń dotyczących funkcjonowania hospicjów charakteryzują się również osoby mieszkające w miejscowościach, gdzie istnieją takie placówki, oraz badani, którzy mają lub mieli w hospicjum kogoś z rodziny lub bliskich znajomych bądź też udzielają się lub udzielali w takim ośrodku jako wolontariusze albo też wśród znajomych mają kogoś kto jest lub był zaangażowany w tego typu wolontariat.

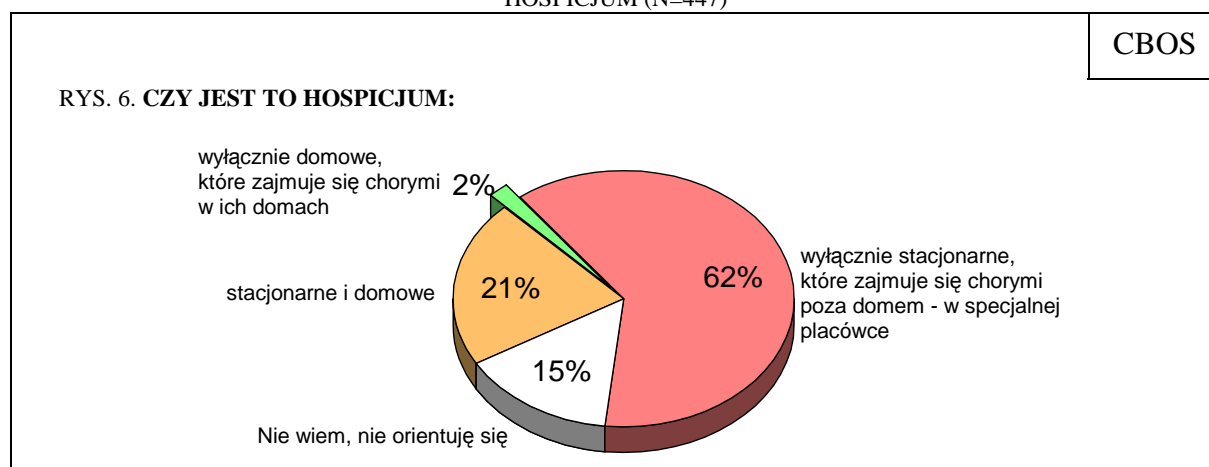
DOŚWIADCZENIA ZWIĄZANE Z OPIEKĄ HOSPICYJNĄ

Potencjalnym źródłem wiedzy o hospicjach i – szerzej – funkcjonowaniu opieki paliatywnej oraz doświadczeń w tym względzie jest działanie jednostki hospicyjnej w pobliżu miejsca zamieszkania. Dwie piąte dorosłych Polaków (41%) przyznaje, że w ich miejscowości lub w jej okolicy funkcjonuje jakieś hospicjum, blisko połowa (46%) stwierdza brak tego rodzaju placówki w najbliższym otoczeniu, natomiast co ósmy ankietowany (13%) nie orientuje się w tej kwestii.

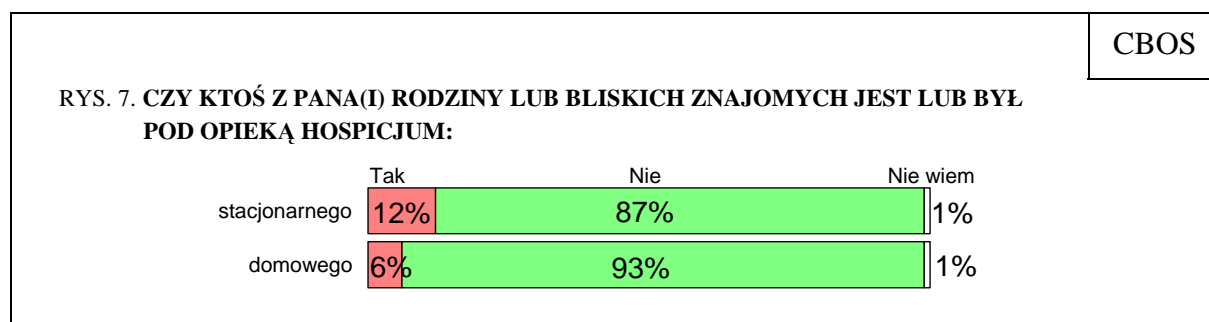

Ci, którzy twierdzą, że niedaleko ich miejsca zamieszkania funkcjonuje hospicjum, w większości (62%) mówią wyłącznie o placówkach stacjonarnych. Co piąty respondent (21%) przyznaje, że w ich miejscowości lub w jej okolicy istnieje zarówno hospicjum stacjonarne, jak i domowe, a jedynie nieliczni (2%) są przekonani o funkcjonowaniu wyłącznie domowej formy opieki hospicyjnej. Stosunkowo duża grupa badanych (15%) nie jest wprawdzie o istnieniu jakiegось hospicjum w okolicy swojego zamieszkania, ale nie jest zorientowana w jego strukturze.

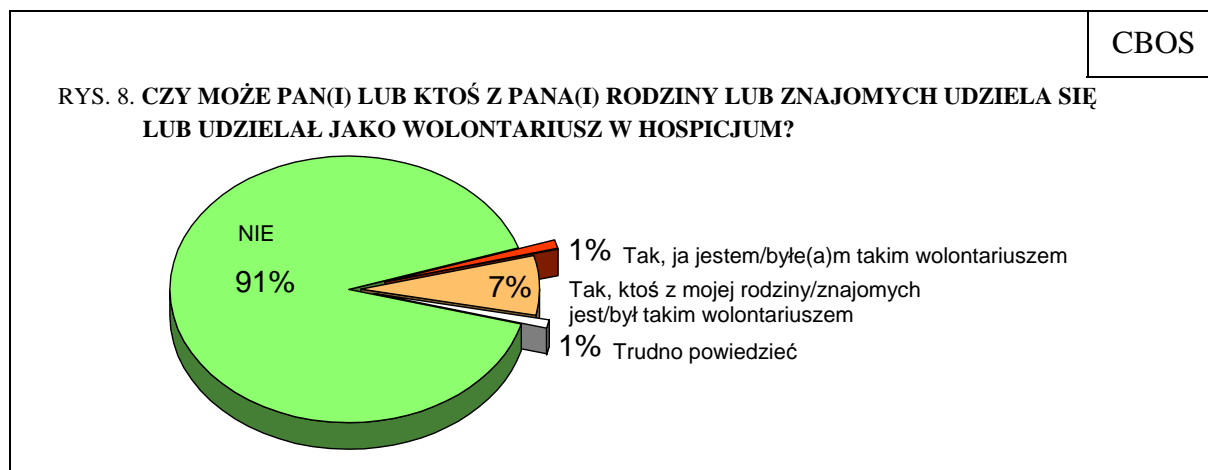
ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE TWIERDZĄ, ŻE W ICH MIEJSCOWOŚCI LUB OKOLICY FUNKCJONUJE HOSPICJUM (N=447)

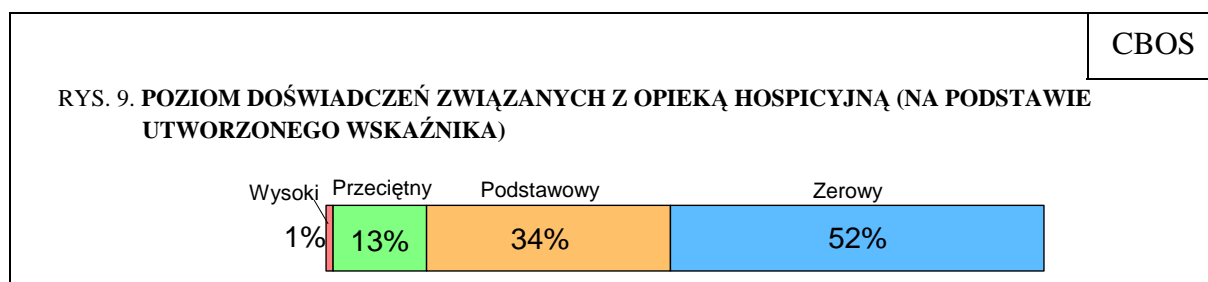
Jeszcze większe doświadczenia związane z omawianą problematyką mają – jak można się domyślać – osoby, których członkowie rodziny lub bliscy znajomi przebywają lub przebywali pod opieką jakiegось hospicjum. Do grupy tej zalicza się co szósty spośród ogółu badanych (16%). Mniej więcej co ósmy ankietowany (12%) ma w tym względzie doświadczenia związane z działalnością hospicjów stacjonarnych, a tylko 6% pytanych zetknęło się w ten sposób z działalnością hospicjum domowego. Dwóch na stu badanych (2%) przyznaje, że przez chorobę kogoś z rodziny lub znajomych miało styczność zarówno z hospicjum domowym, jak i stacjonarnym.

Niekwestionowanym źródłem wiedzy o hospicjach jest wreszcie praca w takiej instytucji w roli wolontariusza. Jak się okazuje, co setny ankietowany (1%) ma osobiste doświadczenia związane z wolontariatem w hospicjum, natomiast co czternasty (7%) przyznaje, że w roli wolontariusza udziela się lub udzielał ktoś z jego rodziny lub znajomych. Zdecydowana większość badanych (91%) nie ma tego typu doświadczeń.

Analiza odpowiedzi na powyższe pytania umożliwiła utworzenie sumarycznego wskaźnika doświadczeń związanych z działalnością hospicyjną, przyjmującego wartości od 0 do 3⁴. Wynika z niego, że ponad połowa badanych (52%) nie miała żadnej styczności z działalnością hospicyjną. Oznacza to, że ani w miejscu zamieszkania tych osób, ani w najbliższej okolicy nie funkcjonuje żadne hospicjum, nikt z ich bliskich nie znajduje się i nie znajdował pod opieką takiego ośrodka, ponadto ani oni sami, ani nikt z ich rodziny czy znajomych nie pracuje i nie pracował w hospicjum jako wolontariusz.

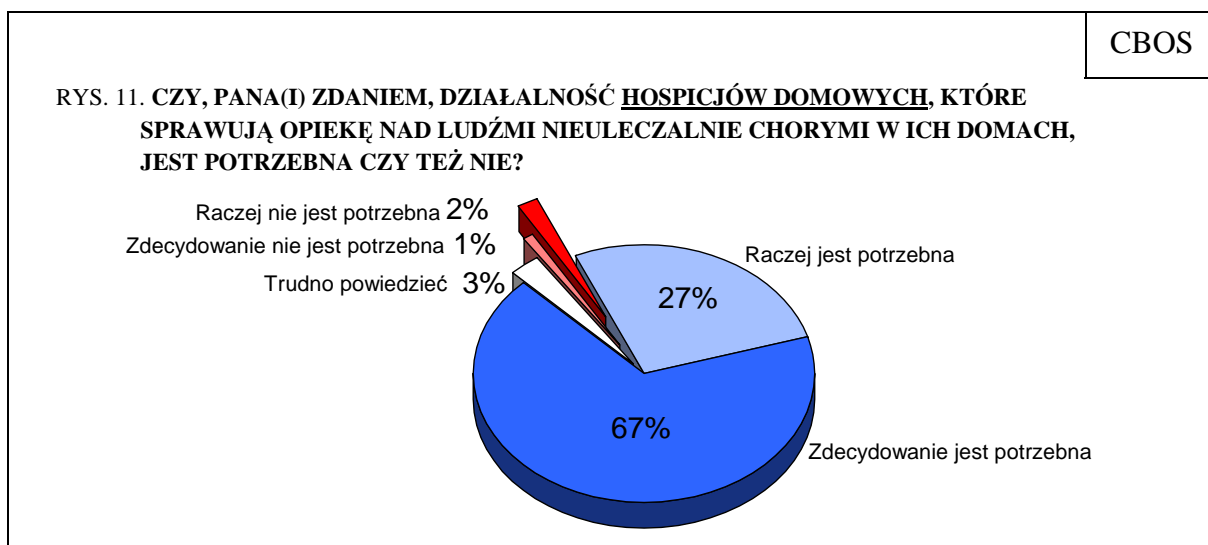

⁴ Jeżeli ktoś odpowiedział twierdząco na wszystkie trzy pytania o doświadczenia związane z opieką paliatywną, a więc przyznał, że w jego miejscowości lub w jej pobliżu funkcjonuje jakieś hospicjum, że opieką hospicyjną jest lub był objęty ktoś z jego rodziny lub znajomych oraz że on sam lub ktoś z jego bliskich udziela się lub udzielał w hospicjum w roli wolontariusza, wówczas wskaźnik doświadczeń przyjął wartość 3. Przy dwóch twierdzących odpowiedziach wartość wskaźnika wyniosła 2 itd.

Zakres doświadczeń związanych z opieką paliatywną dość istotnie wpływa, co oczywiste, na poziom wiedzy o jej założeniach i funkcjonowaniu (współczynnik korelacji r Pearsona=0,152; $p<0,005$).

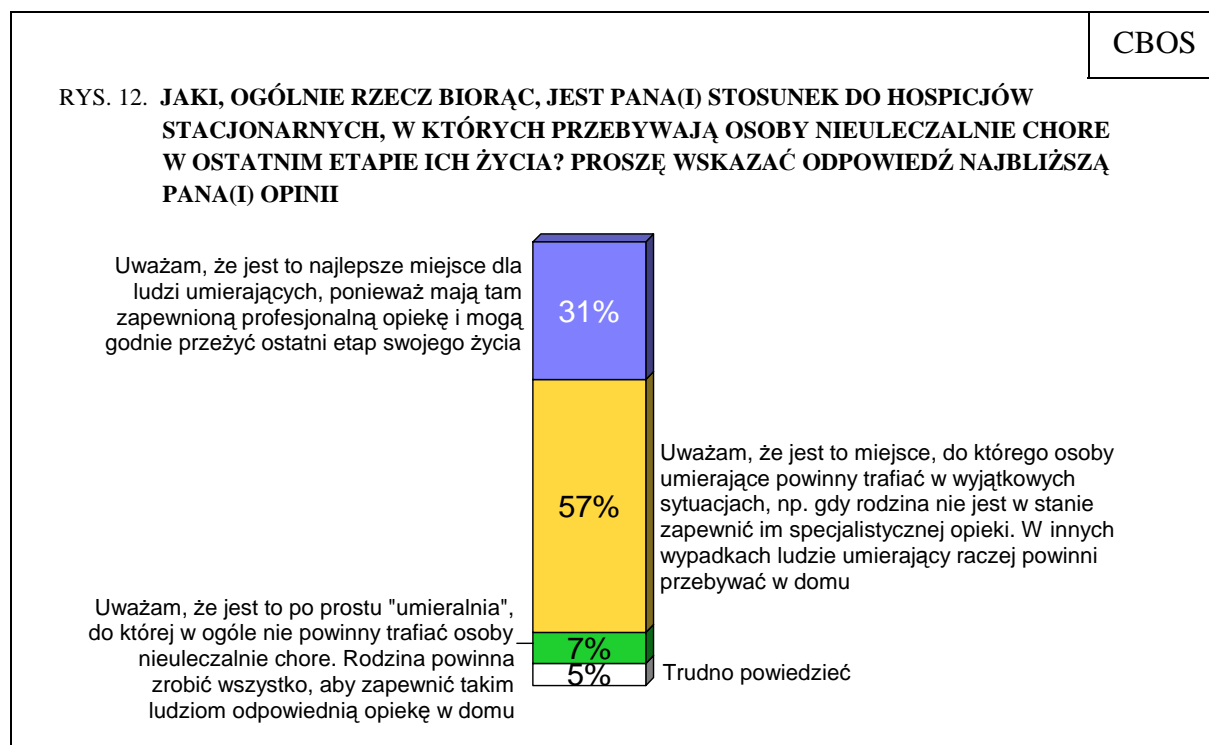
STOSUNEK DO HOSPICJÓW

Wprawdzie Polacy nie do końca orientują się w założeniach ideowych i strukturze organizacyjnej opieki paliatywnej (głównie z powodu braku bezpośrednich doświadczeń związanych z pracą takich jednostek), jednak funkcjonowanie hospicjów jako instytucji, które zajmują się opieką nad nieuleczalnie chorymi, w zdecydowanej większości uznają za potrzebne. W tym sensie działalność hospicjów domowych popiera 94% badanych (67% w sposób zdecydowany), a stacjonarnych – 96% (w tym 71% zdecydowanie).

Poparcie dla działalności hospicjów zarówno stacjonarnych, jak i domowych istotnie wzrasta wraz z poziomem wiedzy o opiece paliatywnej (r Pearsona = odpowiednio: 0,195 oraz 0,179; $p < 0,005$) oraz wraz z zakresem doświadczeń związanych z działalnością hospicyjną (r Pearsona = odpowiednio: 0,174 oraz 0,134; $p < 0,005$).

Mimo dość powszechnego społecznego poparcia dla działalności hospicyjnej, większość ankietowanych (57%) uważa jednak, że hospicjum stacjonarne to miejsce, do którego osoby umierające powinny trafiać tylko w wyjątkowych sytuacjach, np. gdy rodzina nie jest w stanie zapewnić im specjalistycznej opieki. W innych przypadkach umierający powinni przebywać raczej w domach. Jedynie niespełna co trzeci badany (31%) wyraża przekonanie, że hospicjum stacjonarne to najlepsze miejsce dla ludzi umierających, ponieważ mają tam zapewnioną profesjonalną opiekę i mogą godnie przeżyć ostatni etap swojego życia. Dla co czternastego respondenta (7%) ośrodek hospicyjny to zwykła „umieralnia”, do której w ogóle nie powinny trafiać osoby nieuleczalnie chore. Ich zdaniem, rodzina powinna zrobić wszystko, aby zapewnić takim ludziom odpowiednią opiekę w domu.

O hospicjach stacjonarnych stosunkowo najkorzystniej wypowiadają się osoby najstarsze (mające 65 lat i więcej), robotnicy niewykwalifikowani, renciści oraz respondenci najczęściej praktykujący religijnie (zob. tabele aneksowe).

Co ciekawe, opinie na temat hospicjów w żaden sposób nie zależą od stosunku badanych do eutanazji. Zarówno zwolennicy, jak i przeciwnicy spełniania woli cierpiących, nieuleczalnie chorych, którzy domagają się podania im środków powodujących śmierć, w większości (po 57%) uważają, że osoby umierające powinny przebywać raczej w domach, a hospicjum stanowi rozwiązanie jedynie w wyjątkowych sytuacjach.

Tabela 1

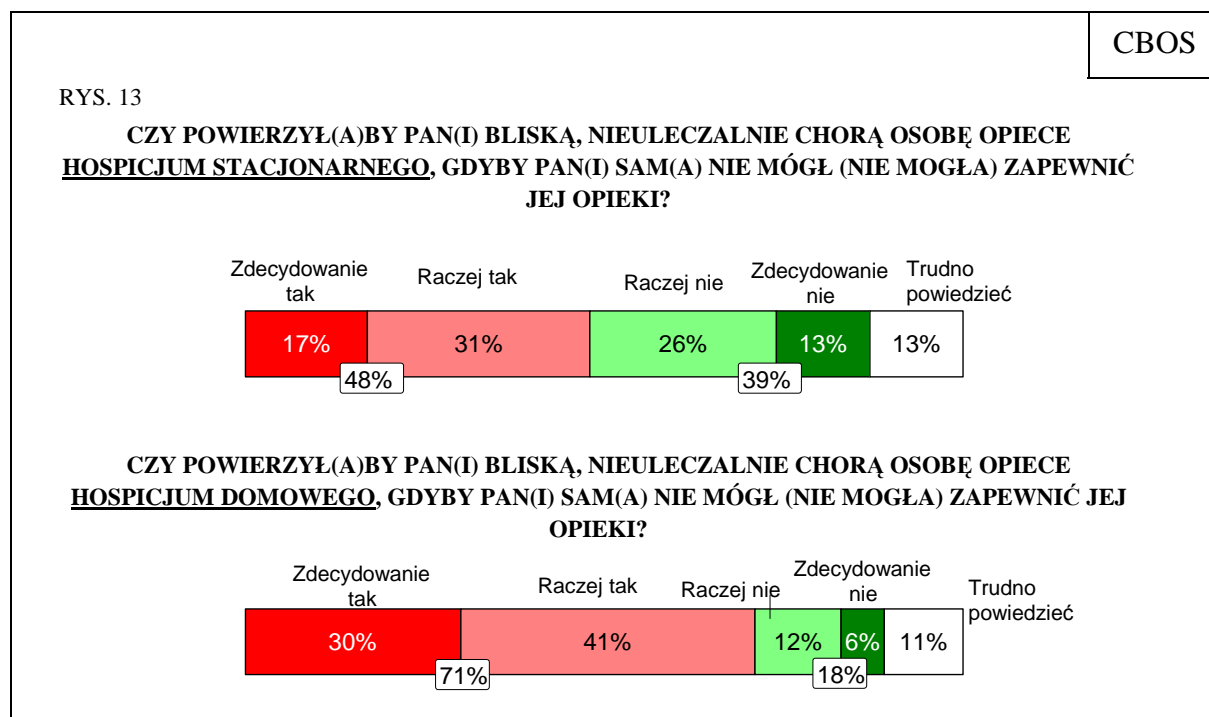
Jaki, ogólnie rzecz biorąc, jest Pana(i) stosunek do hospicjów stacjonarnych , w których przebywają osoby nieuleczalnie chore w ostatnim etapie ich życia? Proszę wskazać odpowiedź najbliższą Pana(i) opinii	Czy, Pana(i) zdaniem, lekarze powinni spełniać wolę cierpiących, nieuleczalnie chorych, którzy domagają się podania im środków powodujących śmierć?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Uważam, że jest to najlepsze miejsce dla ludzi umierających, ponieważ mają tam zapewnioną profesjonalną opiekę i mogą godnie przeżyć ostatni etap swojego życia	31	33	28
Uważam, że jest to miejsce, do którego osoby umierające powinny trafiać w wyjątkowych sytuacjach, np. gdy rodzina nie jest w stanie zapewnić im specjalistycznej opieki. W innych wypadkach ludzie umierający raczej powinni przebywać w domu	57	57	55
Uważam, że jest to po prostu „umieralnia”, do której w ogóle nie powinny trafiać osoby nieuleczalnie chore. Rodzina powinna zrobić wszystko, aby zapewnić takim ludziom odpowiednią opiekę w domu	7	7	6
Nie mam określonego stosunku – nie wiem, co o tym sądzić	5	3	11
Ogółem	100	100	100

Nie zauważyliśmy też odwrotnej zależności, a więc wpływu opinii o opiece paliatywnej na stosunek do eutanazji. Zarówno ci, którzy traktują hospicja jako „umieralnie”, jak i postrzegający je jako miejsca zapewniające umierającym profesjonalną opiekę i godne przeżycie ostatnich chwil życia – w większości (odpowiednio 64% i 62%) opowiadają się za legalizacją „śmierci na życzenie”⁵.

Wydaje się, że o stosunku do opieki paliatywnej oraz działalności hospicjów w istotnym stopniu świadczy deklarowana gotowość do powierzenia bliskiej, nieuleczalnie chorej osoby opiece hospicjum – czy to stacjonarnego, czy domowego – w sytuacji

⁵ Zob. komunikat CBOS „Opinia społeczna o eutanazji”, październik 2009 (oprac. R. Boguszewski).

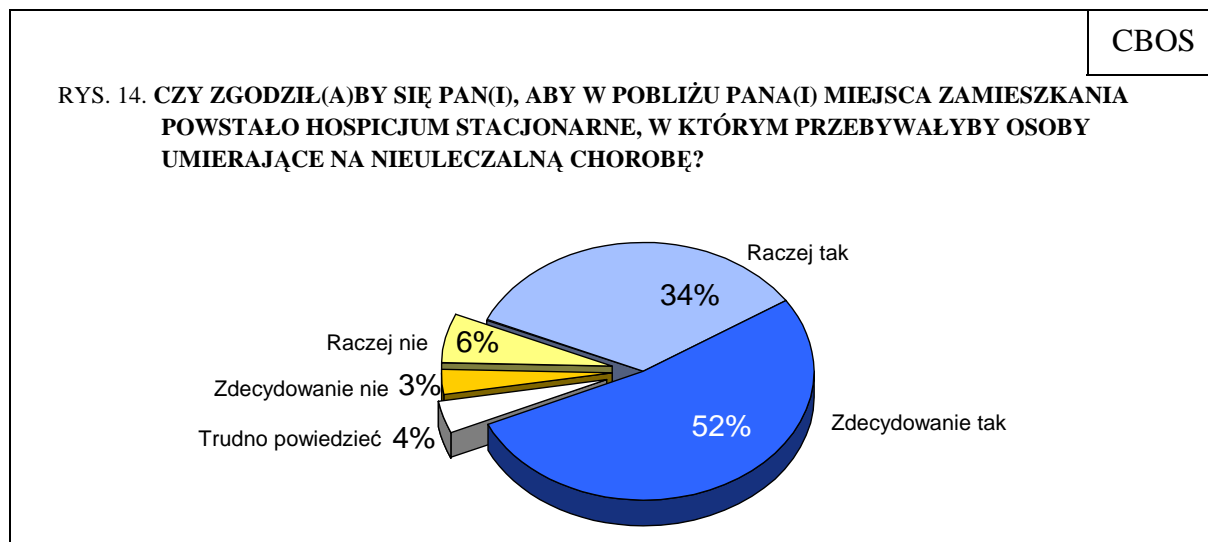
niemożności zapewnienia jej opieki. W sumie aż 82% dorosłych Polaków zdecydowałoby się w takiej sytuacji na pomoc jakiegoś hospicjum, przy czym zdecydowanie częściej w tym kontekście wymieniane jest hospicjum domowe (71% wskazań). Na pomoc hospicjum stacjonarnego – zgodnie z deklaracjami – zdecydowałby się niespełna co drugi ankietowany (48%). Blisko co piąty respondent (18%) nie zgodziłby się nawet na opiekę hospicjum domowego.

Z pomocy hospicjum (stacjonarnego lub domowego) nieco chętniej niż inni skorzystaliby mieszkańcy największych miejscowości (91%), kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla (90%) oraz prywatni przedsiębiorcy (88%). Stosunkowo najbardziej niechętni tego typu opiece są natomiast respondenci w wieku od 18 do 24 lat (23%) oraz mieszkańcy wsi (23%), w tym szczególnie rolnicy (28%).

Poziom gotowości do powierzenia bliskiej, nieuleczalnie chorej osoby opiece hospicyjnej – zarówno w jej formie stacjonarnej, jak i domowej – zależy wprost proporcjonalnie od stopnia poinformowania o jej założeniach (r Pearsona = odpowiednio 0,113 oraz 0,172; $p < 0,001$), a tym bardziej od osobistych doświadczeń związanych z działalnością hospicjów (r Pearsona = odpowiednio 0,154 oraz 0,203; $p < 0,001$). Nie różnicuje go natomiast stosunek badanych do eutanazji (r Pearsona = odpowiednio 0,014 oraz 0,041; $p > 0,1$).

Polacy w zdecydowanej większości (86%) deklarują, że nie sprzeciwialiby się powstaniu w pobliżu ich miejsca zamieszkania hospicjum stacjonarnego, w którym przebywałyby osoby umierające na nieuleczalną chorobę. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że przedsięwzięcia takiego nie zaakceptowałyby w sąsiedztwie co jedenasty Polak (9%).

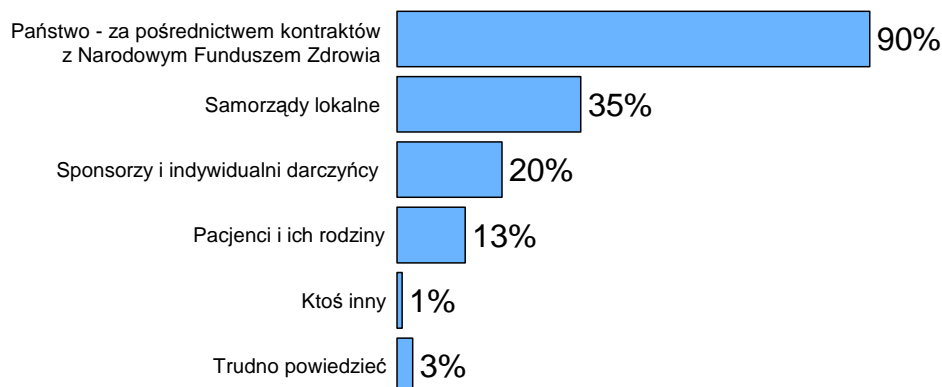

Również w tym wypadku poziom społecznego przyzwolenia wzrasta wraz z wiedzą o działalności hospicyjnej (r Pearsona = 0,155; $p < 0,001$), a także wraz z bezpośrednimi lub pośrednimi doświadczeniami związanymi z pracą hospicjów (r Pearsona = 0,132; $p < 0,001$).

Jeżeli chodzi o finansowanie działalności hospicjów, w społeczeństwie nie ma wątpliwości (90% wskazań), że ich wydatki powinien pokrywać przede wszystkim budżet państwa – za pośrednictwem kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia. Co trzeci dorosły Polak (35%) powierzyłby utrzymanie hospicjów samorządom lokalnym, a tylko co piąty (20%) zostawiłby tę kwestię sponsorom i indywidualnym darczyńcom. Jeden na ośmiu badanych (13%) uważa, że działalność hospicjów powinni finansować pacjenci i ich rodziny.

CBOS

RYS. 15. KTO, PANA(I) ZDANIEM, POWINIEN PRZEDE WSZYSTKIM POKRYWAĆ KOSZTY DZIAŁANIA HOSPICJÓW? PROSZĘ WYBRAĆ NIE WIĘCEJ NIŻ DWIE MOŻLIWOŚCI Z PRZEDSTAWIONEJ LISTY

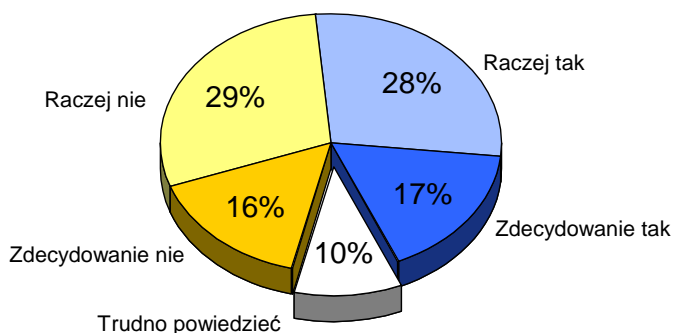

WOLONTARIAT W HOSPICJUM?

Jeśli chodzi o gotowość do pracy w hospicjum w charakterze wolontariusza, Polacy są równo podzieleni – 45% badanych wyraża zainteresowanie dobrowolnym pomaganiem bez wynagrodzenia w takiej placówce i tyle samo (45%) przyznaje, że z różnych powodów nie zdecydowałoby się na taką pomoc. Co dziesiąty respondent (10%) nie potrafi jednoznacznie ustosunkować się do tej kwestii.

CBOS

RYS. 16. W DZIAŁALNOŚCI HOSPICJÓW POMAGAJĄ WOLONTARIUSZE, TZN. OSOBY, KTÓRE CZĘSTO BEZ ŻADNYCH SPECJALNYCH KWALIFIKACJI, DOBROWOLNIE I NIEODPŁATNIE PODEJMUJĄ SIĘ RÓŻNYCH OBOWIĄZKÓW ZWIĄZANYCH Z OPIEKĄ NAD CHORYMI. CZY BYŁ(A)BY PAN(I) GOTÓW/GOTOWA POMAGAĆ W HOSPICJUM JAKO WOLONTARIUSZ, GDYBY ISTNIAŁA TAKA MOŻLIWOŚĆ?

Chęć bycia wolontariuszem w hospicjum nieco częściej niż inni wyrażają osoby w wieku od 45 do 64 lat, respondenci o najniższych dochodach (poniżej 500 zł *per capita*), a ze względu na status zawodowy: średni personel techniczny oraz robotnicy niewykwalifikowani. Ku takiej formie zaangażowania istotnie częściej niż mężczyźni skłaniają się kobiety.

Stosunkowo największy opór w tym względzie towarzyszy osobom w wieku od 65 lat, mieszkańcom najmniejszych i największych miast, respondentom o najwyższych dochodach *per capita* – zwłaszcza prywatnym przedsiębiorcom, a ponadto badanym w ogóle niepraktykującym religijnie lub – co najwyżej – jedynie sporadycznie uczęszczającym do kościoła (zob. tabele aneksowe).

Badani mający jakiegokolwiek doświadczenia związane z działalnością hospicjów, a także respondenci dysponujący przynajmniej podstawową wiedzą o opiece paliatywnej częściej skłonni byłiby zaangażować się jako wolontariusze w takich ośrodkach niż ci, którym tego rodzaju doświadczenia i wiedza są zupełnie obce.

Tabela 2

		W działalności hospicjów pomagają wolontariusze, tzn. osoby, które często bez żadnych specjalnych kwalifikacji, dobrowolnie i nieodpłatnie podejmują się różnych obowiązków związanych z opieką nad chorymi. Czy był(a)by Pan(i) gotów/gotowa pomagać w hospicjum jako wolontariusz, gdyby istniała taka możliwość?		
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć
		w procentach		
Poziom wiedzy o opiece paliatywnej*	zerowy	37	50	12
	podstawowy	46	46	8
	przeciętny	45	44	11
	wysoki	62	32	6
Poziom doświadczeń związanych z opieką paliatywną*	zerowy	40	47	13
	podstawowy	47	45	8
	przeciętny	57	39	4
	wysoki	83	17	0

* Na podstawie wskaźników

Zdecydowana większość Polaków wykazuje przynajmniej podstawową wiedzę o opiece hospicyjnej, a blisko połowa w jakiś sposób zetknęła się z tą formą pomocy nieuleczalnie chorym.

Społeczne przyzwolenie na funkcjonowanie hospicjów – czy to stacjonarnych, czy domowych – jest w Polsce niemal powszechne i dodatkowo wzrasta wraz z poziomem wiedzy o opiece paliatywnej oraz wraz z zakresem doświadczeń związanych z działalnością hospicyjną. Stosunkowo wysoka, jak się wydaje, i również zależna od poziomu wiedzy i doświadczeń, jest też deklarowana gotowość do pracy w hospicjum w roli wolontariusza. Wyraża ją blisko co drugi spośród ogółu badanych.

Pomimo pozytywnych opinii na temat działalności hospicjów stacjonarnych i niemal powszechnego braku sprzeciwu do powstawania tego typu placówek w pobliżu miejsca zamieszkania respondentów, dominujące jest wśród Polaków przeświadczenie, że ludzie umierający powinni przebywać raczej w domach. Hospicjum stacjonarne – ich zdaniem – to odpowiednie rozwiązanie jedynie w wyjątkowych sytuacjach.

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI

Tabela 1

		W wielu krajach, w tym również w Polsce, działają hospicja. Jakimi ludźmi, Pana(i) zdaniem, zajmują się hospicja? Proszę wskazać jedną odpowiedź - najbliższą Pana(i) opinii					Liczba osób
		Hospicja opiekują się chorymi, samotnymi i starszymi ludźmi	Hospicja zajmują się wyłącznie osobami chorymi na nowotwór w ostatnim etapie ich życia	Hospicja zajmują się osobami nieuleczalnie chorymi w ostatnim etapie ich życia	Hospicja zajmują się innymi niż wyżej wymienieni ludźmi	Nie wiem dokładnie, jakimi ludźmi zajmują się hospicja	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		17	14	61	1	7	1092
Płeć	Mężczyźni	21	12	58	1	7	513
	Kobiety	14	16	63	0	7	578
Wiek	18-24 lata	23	8	61	2	6	159
	25-34	16	15	61	1	7	209
	35-44	19	12	66		4	160
	45-54	18	17	60	0	5	190
	55-64	14	15	65		6	182
	65 lat i więcej	16	15	54	1	15	190
Miejsce zamieszkania	Wieś	20	15	55	1	9	400
	Miasto do 20 tys.	19	19	54	2	7	147
	20-100 tys.	19	9	66		6	213
	101-500 tys.	15	17	63	0	4	181
	501 tys. i więcej mieszk.	11	9	72	1	7	150
Wykształcenie	Podstawowe	19	14	54	1	13	282
	Zasadnicze zawodowe	18	18	55	1	8	275
	Średnie	18	12	65	1	4	374
	Wyższe	12	12	73	1	2	160
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	18	12	67		3	87
	Średni personel, technicy	16	14	62	4	5	40
	Pracownicy adm.-biurowi	13	10	74		3	73
	Pracownicy usług	15	8	71	3	3	48
	Robotnicy wykwalifikowani	18	14	60		8	148
	Robotnicy niewykwalifik.	17	27	46		11	64
	Rolnicy	19	14	60		7	58
Pracujący na własny rach.	16	15	61		9	37	
Bierni zawodowo	Renciści	17	17	62		5	88
	Emeryci	15	13	59	1	12	226
	Uczniowie i studenci	21	9	65	3	2	94
	Bezrobotni	22	16	50	1	11	66
	Gospodynie domowe i inni	21	15	57		7	63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	15	15	68		2	126
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	23	14	55	1	7	102
	sekt. pryw. poza rolnict.	15	11	66	1	7	231
	prywatnym gosp. rolnym	22	17	55		5	50
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	19	16	56	1	7	198
	501-750	19	17	56	2	8	180
	751-1000	20	14	59	1	6	190
	1001-1500	19	11	66	1	4	134
	Powyżej 1500 zł	16	14	63		7	149
Ocena własnych war. mater.	Złe	16	17	57	1	8	178
	Średnie	20	15	56	1	8	487
	Dobre	15	12	68	0	6	426
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	10	8	72	2	9	52
	Raz w tygodniu	17	15	59	1	8	529
	1-2 razy w miesiącu	19	14	60	1	7	192
	Kilka razy w roku	18	14	63	1	4	212
	W ogóle nie uczestniczy	17	11	61		11	107
Poglądy polityczne	Lewica	16	10	69	2	4	164
	Centrum	20	15	56	1	9	315
	Prawica	16	16	64	1	3	334
	Trudno powiedzieć	18	13	57		11	279

Tabela 2

		Na czym, w Pana(i) przekonaniu, polega pomoc hospicjów? Proszę wskazać jedną odpowiedź - najbliższą Pana(i) opinii					Liczba osób
		Wyłącznie na uśmierzeniu bólu pacjenta	Na uśmierzeniu bólu i leczeniu choroby pacjenta	Na uśmierzeniu bólu oraz udzielaniu pomocy psychologicznej i duchowej pacjentowi	Na uśmierzeniu bólu pacjenta oraz udzielaniu pomocy psychologicznej i duchowej zarówno pacjentowi, jak i jego rodzinie	Nie wiem, nie orientuję się	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		6	14	35	37	8	1093
Płeć	Mężczyźni	7	13	39	32	9	515
	Kobiety	6	14	32	41	6	578
Wiek	18-24 lata	5	11	37	41	5	159
	25-34	6	12	42	34	6	208
	35-44	6	12	31	45	5	162
	45-54	7	14	35	37	7	190
	55-64	7	15	38	34	6	184
	65 lat i więcej	7	17	29	32	16	190
Miejsce zamieszkania	Wieś	5	20	32	32	11	404
	Miasto do 20 tys.	8	17	38	29	8	148
	20-100 tys.	9	8	42	34	7	213
	101-500 tys.	6	9	37	45	3	180
	501 tys. i więcej mieszk.	3	5	32	54	5	148
Wykształcenie	Podstawowe	7	21	29	28	15	284
	Zasadnicze zawodowe	7	14	39	31	8	275
	Średnie	7	10	36	43	4	374
	Wyższe	2	8	40	48	2	159
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	7	37	50	2	87
	Średni personel, technicy	4	10	46	39	2	40
	Pracownicy adm.-biurowi	6	7	29	54	4	72
	Pracownicy usług	9	6	36	45	5	48
	Robotnicy wykwalifikowani	11	6	37	39	7	149
	Robotnicy niewykwalifik.	5	33	29	24	10	66
	Rolnicy	7	17	38	28	10	58
	Pracujący na własny rach.	4	16	41	32	7	37
Bierni zawodowo	Renciści	4	24	34	30	9	88
	Emeryci	8	13	35	32	12	226
	Uczniowie i studenci	4	11	46	38	2	94
	Bezrobotni	5	20	31	32	12	66
	Gospodynie domowe i inni	6	17	26	44	7	63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	10	7	34	45	3	125
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	7	10	35	42	6	103
	sekt. prywat. poza rolnict.	4	10	37	42	6	233
	prywatnym gosp. rolnym	7	24	33	26	10	50
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	6	19	32	33	9	198
	501-750	9	16	38	28	8	181
	751-1000	5	15	33	40	7	189
	1001-1500	1	11	39	45	4	133
	Powyżej 1500 zł	5	6	39	44	6	148
Ocena własnych war. mater.	Złe	8	15	34	33	10	181
	Średnie	7	14	34	36	9	487
	Dobre	5	12	38	40	5	425
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	4	15	22	51	8	53
	Raz w tygodniu	5	13	35	39	7	530
	1-2 razy w miesiącu	11	14	37	28	10	192
	Kilka razy w roku	5	12	40	38	5	212
	W ogóle nie uczestniczy	7	17	31	34	11	106
Poglądy polityczne	Lewica	5	12	41	36	6	164
	Centrum	6	15	32	41	6	314
	Prawica	6	13	39	36	6	334
	Trudno powiedzieć	8	13	32	34	12	281

Tabela 3

		Jaki, ogólnie rzecz biorąc, jest Pana(i) stosunek do hospicjów stacjonarnych, w których przebywają osoby nieuleczalnie chore w ostatnim etapie ich życia? Proszę wskazać odpowiedź najbliższą Pana(i) opinii				Liczba osób
		Uważam, że jest to najlepsze miejsce dla ludzi umierających	Uważam, że jest to miejsce, do którego osoby umierające powinny trafić w wyjątkowych sytuacjach	Uważam, że jest to po prostu „umieralnia”	Nie wiem	
		%	%	%	%	
Ogółem		31	57	7	5	1095
Płeć	Mężczyźni	32	54	9	5	517
	Kobiety	30	59	5	5	578
Wiek	18-24 lata	26	62	7	5	159
	25-34	29	58	9	4	208
	35-44	23	67	7	3	162
	45-54	38	52	6	4	190
	55-64	32	57	5	6	184
	65 lat i więcej	38	47	8	8	192
Miejsce zamieszkania	Wieś	34	51	9	7	404
	Miasto do 20 tys.	31	60	6	4	148
	20-100 tys.	33	60	4	3	213
	101-500 tys.	29	58	9	5	180
	501 tys. i więcej mieszk.	27	63	6	4	150
Wykształcenie	Podstawowe	33	47	10	9	284
	Zasadnicze zawodowe	33	53	9	5	276
	Średnie	31	61	5	2	375
	Wyższe	26	69	2	3	159
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	30	68	2	1	86
	Średni personel, technicy	21	71	6	2	40
	Pracownicy adm.-biurowi	28	63	7	1	73
	Pracownicy usług	27	57	13	3	48
	Robotnicy wykwalifikowani	31	59	8	2	149
	Robotnicy niewykwalifik.	40	37	13	11	66
	Rolnicy	31	54	7	8	58
Pracujący na własny rach.	21	60	10	9	37	
Bierni zawodowo	Renciści	41	44	7	8	88
	Emeryci	36	52	5	7	227
	Uczniowie i studenci	26	68	5	1	94
	Bezrobotni	31	55	10	5	66
	Gospodynie domowe i inni	25	61	7	7	63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	28	65	3	4	125
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	27	65	6	2	103
	sekt. pryw. poza rolnict.	31	54	11	4	233
	prywatnym gosp. rolnym	31	54	6	9	50
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	33	55	7	5	198
	501-750	36	49	10	4	181
	751-1000	32	54	10	5	190
	1001-1500	35	57	5	2	134
	Powyżej 1500 zł	28	66	4	2	148
Ocena własnych war. mater.	Złe	31	56	7	6	181
	Średnie	33	55	6	6	488
	Dobre	29	59	8	3	426
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	39	57		4	53
	Raz w tygodniu	32	55	7	6	531
	1-2 razy w miesiącu	33	59	5	2	192
	Kilka razy w roku	27	59	9	5	212
	W ogóle nie uczestniczy	26	58	10	6	107
Poglądy polityczne	Lewica	35	53	9	3	164
	Centrum	32	59	5	4	314
	Prawica	30	59	6	5	336
	Trudno powiedzieć	29	54	10	7	281

Tabela 4

		Czy powierzył(a)by Pan(i) bliską, nieuleczalnie chorą osobę opieczce hospicjum stacjonarnego ?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		48	39	13	1095
Płeć	Mężczyźni	48	36	16	516
	Kobiety	47	42	11	579
Wiek	18-24 lata	44	46	10	159
	25-34	45	41	15	209
	35-44	51	37	12	161
	45-54	48	41	11	190
	55-64	48	39	13	184
	65 lat i więcej	51	32	17	192
Miejsce zamieszkania	Wieś	48	41	11	403
	Miasto do 20 tys.	40	46	15	148
	20-100 tys.	46	38	16	213
	101-500 tys.	51	36	13	181
	501 tys. i więcej mieszk.	53	34	13	150
Wykształcenie	Podstawowe	46	38	17	284
	Zasadnicze zawodowe	46	40	14	275
	Średnie	50	42	9	375
	Wyższe	50	34	15	160
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	57	34	9	87
	Średni personel, technicy	45	47	7	40
	Pracownicy adm.-biurowi	50	36	14	73
	Pracownicy usług	39	50	11	48
	Robotnicy wykwalifikowani	47	42	10	149
	Robotnicy niewykwalifik.	46	38	16	65
	Rolnicy	47	40	13	58
	Pracujący na własny rach.	54	40	6	37
Bierni zawodowo	Renciści	47	38	15	88
	Emeryci	50	36	14	227
	Uczniowie i studenci	47	41	11	94
	Bezrobotni	43	41	17	66
	Gospodynie domowe i inni	38	38	24	63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	50	41	9	126
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	46	44	10	103
	sekt. prywat. poza rolnict.	51	39	10	233
	prywatnym gosp. rolnym	52	37	10	50
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	47	43	9	198
	501-750	50	36	14	181
	751-1000	53	34	13	190
	1001-1500	58	34	9	134
	Powyżej 1500 zł	49	41	10	149
Ocena własnych war. mater.	Złe	50	35	15	181
	Średnie	46	40	14	488
	Dobre	49	40	11	426
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	54	32	15	53
	Raz w tygodniu	47	41	13	530
	1-2 razy w miesiącu	48	39	13	193
	Kilka razy w roku	50	38	12	212
	W ogóle nie uczestniczy	45	39	16	107
Poglądy polityczne	Lewica	51	38	10	164
	Centrum	53	35	13	315
	Prawica	46	41	12	336
	Trudno powiedzieć	42	42	16	280

Tabela 5

		Czy powierzył(a)by Pan(i) bliską, nieuleczalnie chorą osobę opiece hospicjum domowego ?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		71	18	11	1095
Płeć	Mężczyźni	67	18	15	516
	Kobiety	74	19	7	579
Wiek	18-24 lata	68	23	9	159
	25-34	72	16	11	209
	35-44	69	19	11	161
	45-54	73	18	9	190
	55-64	72	16	12	184
	65 lat i więcej	69	18	13	192
Miejsce zamieszkania	Wieś	65	24	12	403
	Miasto do 20 tys.	69	21	10	148
	20-100 tys.	74	13	13	213
	101-500 tys.	71	18	11	181
	501 tys. i więcej mieszk.	85	10	5	150
Wykształcenie	Podstawowe	67	18	14	284
	Zasadnicze zawodowe	67	20	13	275
	Średnie	75	19	7	375
	Wyższe	74	15	11	160
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	84	10	6	87
	Średni personel, technicy	72	28		40
	Pracownicy adm.-biurowi	78	16	7	73
	Pracownicy usług	71	18	11	48
	Robotnicy wykwalifikowani	69	21	10	149
	Robotnicy niewykwalifik.	63	20	18	65
	Rolnicy	57	28	16	58
Pracujący na własny rach.	81	13	6	37	
Bierni zawodowo	Renciści	70	19	12	88
	Emeryci	71	17	12	227
	Uczniowie i studenci	71	19	10	94
	Bezrobotni	74	16	10	66
	Gospodynie domowe i inni	62	19	19	63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	78	17	5	126
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	67	26	8	103
	sekt. pryw. poza rolnict.	76	15	9	233
	prywatnym gosp. rolnym	56	26	18	50
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	72	21	7	198
	501-750	66	20	13	181
	751-1000	73	15	12	190
	1001-1500	73	19	8	134
	Powyżej 1500 zł	78	16	6	149
Ocena własnych war. mater.	Złe	65	22	13	181
	Średnie	69	19	12	488
	Dobre	75	17	8	426
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	76	14	10	53
	Raz w tygodniu	70	19	11	530
	1-2 razy w miesiącu	71	19	10	193
	Kilka razy w roku	73	17	9	212
	W ogóle nie uczestniczy	68	17	15	107
Poglądy polityczne	Lewica	73	17	10	164
	Centrum	73	18	9	315
	Prawica	70	20	10	336
	Trudno powiedzieć	68	19	13	280

Tabela 6

		W działalności hospicjów pomagają wolontariusze, tzn. osoby, które często bez żadnych specjalnych kwalifikacji, dobrowolnie i nieodpłatnie podejmują się różnych obowiązków związanych z opieką nad chorymi. Czy był(a)by Pan(i) gotów/gotowa pomagać w hospicjum jako wolontariusz, gdyby istniała taka możliwość?			Liczba osób
		Tak %	Nie %	Trudno powiedzieć %	
Ogółem		45	45	10	1095
Płeć	Mężczyźni	40	49	11	516
	Kobiety	50	41	9	579
Wiek	18-24 lata	44	47	9	159
	25-34	40	47	13	209
	35-44	44	44	11	161
	45-54	54	39	7	190
	55-64	53	39	9	184
	65 lat i więcej	37	53	10	192
Miejsce zamieszkania	Wieś	46	42	12	403
	Miasto do 20 tys.	44	52	3	148
	20-100 tys.	46	43	12	213
	101-500 tys.	44	43	13	181
	501 tys. i więcej mieszk.	44	52	4	150
Wykształcenie	Podstawowe	42	47	11	284
	Zasadnicze zawodowe	45	43	11	275
	Średnie	49	44	7	375
	Wyższe	42	46	12	160
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	38	49	14	87
	Średni personel, technicy	75	21	3	40
	Pracownicy adm.-biurowi	43	48	10	73
	Pracownicy usług	46	48	7	48
	Robotnicy wykwalifikowani	47	45	8	149
	Robotnicy niewykwalifik.	55	32	13	65
	Rolnicy	43	43	13	58
Pracujący na własny rach.	42	55	3	37	
Bierni zawodowo	Renciści	45	45	10	88
	Emeryci	42	48	10	227
	Uczniowie i studenci	44	47	8	94
	Bezrobotni	41	46	13	66
	Gospodynie domowe i inni	45	43	12	63
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	52	37	11	126
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	49	41	10	103
	sekt. pryw. poza rolnict.	45	47	7	233
	prywatnym gosp. rolnym	45	41	14	50
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	53	40	8	198
	501-750	44	47	9	181
	751-1000	50	44	6	190
	1001-1500	46	42	12	134
	Powyżej 1500 zł	44	51	5	149
Ocena własnych war. mater.	Złe	48	45	7	181
	Średnie	45	43	12	488
	Dobre	44	47	9	426
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	49	41	10	53
	Raz w tygodniu	48	40	12	530
	1-2 razy w miesiącu	49	44	7	193
	Kilka razy w roku	38	53	9	212
	W ogóle nie uczestniczy	39	58	3	107
Poglądy polityczne	Lewica	48	43	9	164
	Centrum	50	41	9	315
	Prawica	48	44	8	336
	Trudno powiedzieć	35	52	14	280